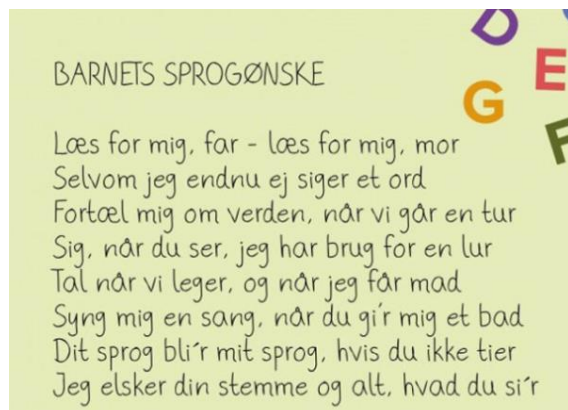

Sprogstimulering:

Vi oplever en stigning i antallet af børn med sproglige vanskeligheder gennem de seneste år. Vi ved fra forskning, at børns sproglige udgangspunkt har betydning for barnets senere læsning og udviklingsmuligheder, og det er derfor vigtigt, at vi i Vandpytten og derhjemme skaber gode rammer for børns sprogtilegnelse. Sprog er medfødt, genetisk og er stærkt afhængigt af miljøet, som barnet vokser op i. Det er de nære relationer (familien), som bidrager mest til barnets kompetencer 70 %, institutioner 20 % og andre sociale relationer 10%.

Øret:

Forudsætningen for sprog er en god hørelse. Betændelse og væskeansamling i øregange har betydning for sprogudviklingen, og mellemørebetændelse kan give en hørenedsættelse. Vær opmærksom på ubehag ved at ligge vandret, trække sig i øren, slåen på siden af hovedet, nemt ved at blive distraheret, manglende reaktion på lyde og forsinket taleudvikling. Er der tale om hørenedsættelse, så HUSK:

- sluk for unødigt støj
- sæt barnet så det kan se din mund, når du taler
- tal tydeligt

To-sprogethed:

AT være tosproget er en gave, og alle børn kan lære flere sprog, og det er ikke en årsag til sproglige vanskeligheder. Man opfordrer til at den voksne taler det sprog, der ligger nærmest til dem, og at man er konsekvent.

Sprogvurderinger i Vandpytten:

I Vandpytten sprogvurderes alle børn, når de fylder 3 år. Ligeledes sprogvurderes alle børn når de er 5 år og er i førskolegruppen. Det er den sprogansvarlige i institutionen, der sprogvurderer barnet, og dette foregår via billeder og leg. Barnet testes i:

- produktive talesprog (ordforråd, grammatik, forståelse af ord, begreber og sætninger)
- receptive talesprog (sprogforståelse)
- kommunikative kompetencer.

Forældre får altid en tilbagemelding efter sprogvurderingen.

Hvis der er børn, der har sproglige vanskeligheder henvises de til PPR, som tilbyder vejledning, test og evt. undervisning til børn med:

- Sprogforståelsvanskeligheder
- Ekspressive vanskeligheder (ordforråd, grammatik)
- Udtalevanskeligheder (fonologi)
- Stammen
- Stemme problemer
- Socialkommunikative vanskeligheder
- Høretab

Hvis barnet ved to-års-alderen ikke siger ord, kontaktes PPR.

Sproglige milepæle:

Hvis du er bekymret eller i tvivl om dit barns sproglige udvikling, så kan du evt. bruge følgende sproglige milepæle til din vurdering.

6-9 måneder:

- Kan lokalisere lyde
- Leger med egen stemme, høje lyde, skrig
- Reagerer på sit eget navn
- Forstår enkelte ord som ja og nej
- Begyndende konsonantlyde gy-gy, ma-ma
- Pludrellyde bliver mere varierede
- Efterligner sprogets melodi
- Reagerer og anvender selv gestus som vinke
- Begynder at forstå turtagning,- gi'- ta' lege
- Begyndende interesse for billeder
- Begynder at imitere enkle handlinger og lyde
- Begynder at ryste på hovedet og nikke for nej/ja

1-1 ½ år:

- Barnet forstår 1-2 ord og kan sige 1 ord.
- Genkender navne på mest kendte genstande
- Aktivt ordforråd på ca. 18 ord
- Bruger ord for at få opfyldt behov
- Forstår krav, men ikke fortællinger
- Barnet imiterer hørte ord

1 ½ år-2 år:

- Forstår enkle instrukser
- Lytter til og skelner kendte sange
- Spørg ofte: "Hvad er det?"
- Ordforråd cirka 200 ord
- Kan begynde at udtrykke følelser
- Begynder at kende nogle forholdsord

Det 2-2 ½ årige barn:

- Barnet forstår 2-3 ords sætninger og kan sige 2-3 ords sætninger

- Forstår spørgsmål med "Hvor" og "Hvad"
- Begynder at bruge jeg, mig, du
- Nemme rim og remser
- Ordforråd 2-300 ord
- Bruger mest navneord og udsagnsord
- Begynder at bruge datid
- Kan begynde at føre en samtale og besvare spørgsmål
- Stiller spørgsmål

Det 2 ½ - 3 årige barn:

- Begynder at tale om egne oplevelser
- Kan forstå beskeder, der består af to eller tre på hinanden følgende informationer
- Kan besvare spørgsmål og stiller selv spørgsmål
- Ordforråd 800-1000 ord
- Kan sige 4-5 ords sætninger

Det 3-4 årige barn:

- Barnet forstår 3-4 ords sætninger og kan selv lave sætninger og små historier
- Lytte til og genfortælle kort historie
- Fører lange samtaler med sig selv
- Anvender nutid, datid, fremtid
- Ordforråd 1500 ord
- Kan lette rim og remser udenad
- Kan begynde at beskrive handlinger i billeder

Udtalevanskeligheder:

Vi oplever mange børn, der har udtalevanskeligheder. For at kunne arbejde med udtalen, så skal vi først bygge et hus, hvor grundstenen opbygges efter denne liste.

Det er vigtigt, at have nr. 1-4 på plads, før udtalen kommer på plads.

1. Koncentration og opmærksomhed
2. Legerelationer
3. Sprogforståelse
4. Ekspressivt sprog
5. Udtale

Hvordan kan vi hjælpe vores børn:

Der er stor forskel på, hvor meget forældre taler med deres børn og undersøgelser viser, at det har stor betydning, hvor mange ord børnene hører i familien.

Gode råd til, hvordan I kan sprogstimulere jeres barn:

- Læs for dit barn
- Tal med dit barn hver dag
- Syng
- Leg med stemmen og lyde i omgivelserne
- Brug stemme og handling samtidig
- Sæt ord på, hvad de laver ("ja, du vinker til far")
- Gemmelg (Gem og find ting "Hvor er bamsen henne?")
- Vær med i barnets leg
- Gentag, gentag, gentag

Hvad gør det nemmere at huske ord?

- At tale langsomt
- At tale tydeligt
- At gentage
- At bruge fagter
- At give baggrundsinformation
- At klappe stavelser
- Giv børnene tid til at reagere.

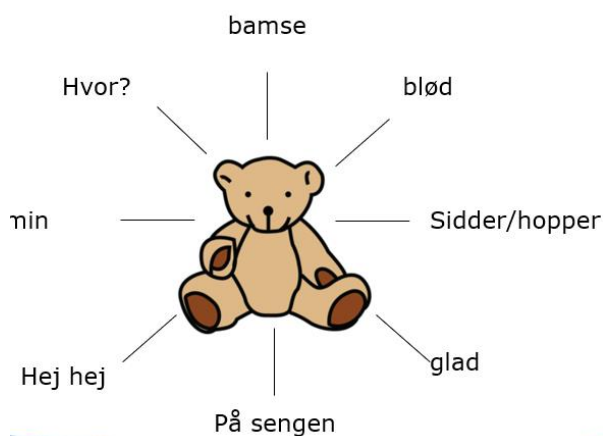
De fem turtagninger:

Stræb efter fem ture med dit barn. Det styrker sprog og kontakt.

Ordhjul:

Brug alle slags ord, når I taler om noget. Hvis I leger med bamsen, så tænk på, hvilke ting I kan få med rundt om ordet.

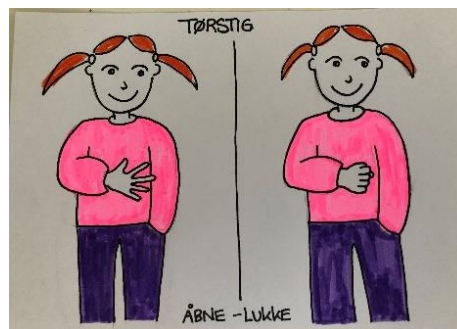
I vuggestuen har børnene ikke så meget sprog endnu, men det vi er opmærksomme på er, at vi taler, lytter, venter og er i øjenhøjde med barnet. Sproget er i fokus hele dagen i alle aktiviteter - ude som inde. Vi synger, laver rim og remser. Vi leger, læser bøger, kigger i pegebøger og øver sprogøret. Vi taler om hverdagen, det vi gør, det vi ser og oplever. Vi bruger kroppen til musik og dans, og laver fagtesange siddende og stående, som er med til at understøtte det sproglige. Vi laver øvelser som støtter vores

mundmotorik, puster fjer på gulvet/bordet, puster sæbebobler, tygger på knækbrød (den daglige spisning) slikker med tungen rundt om munden o.s.v. Vi gentager, gentager og gentager.

Tegn til tale (babytegn):

I Vandpytten bruger vi også babytegn. Det gør vi fordi gestik er tæt forbundet med sprogtiltagelse. Det giver barnet en måde at udtrykke sig på, før det har ord. Derfor bruger vi kropssprog og fagter.

Babytegn er simple fagter, der bliver brugt sammen med talesprog. Barnet kan begynde at lære det fra 10-11 måneders alderen. Det giver god mening at benytte babytegn til de helt små som forstår en masse, men endnu ikke kan udtrykke sig verbalt. Hos krudtuglerne understøtter vi vores ord med enkelte tegn: mere, tørstig, sove, stop, færdig. Børnene lærer hurtigt at benytte tegnene og de føler sig forstået. Forskning viser at brug af babytegn giver barnet øget selvværd, styrker båndet imellem barn og voksen og mindsker frustrationer hos barnet. På billederne kan I se de 5 tegn, som vi bruger dagligt i vuggestuen:

Dialogisk læsning/Læseleg:

Det handler om at læse på en måde, der inddrager børnene og læs den samme bog mange gange. Når I læser, så inddrages barnet ved at:

- Svare på barnets spørgsmål
- Stil åbne spørgsmål
- Tal om billederne
- Udvælg fokus ord
- Genfortæl handlingen
- Tal om handlingen
- Lav lege der kopierer eller tager udgangspunkt i bogens tema

Læsning har en positiv indflydelse på børns sprog. www.Laeseleg.dk udgiver materialer til dialogisk læsning. Der medfølger inspiration til bogen, hvor der er ideer til gode fokusord, spørgsmål til samtale, samtale om illustrationer, kreative aktiviteter, ideer til leg og en bogquiz. I er velkommen til at låne et eksemplar med hjem fra Vandpytten til inspiration.

Historiefortælling:

Det er vigtigt, at børnene øver sig i at fortælle historier. Her kan man bruge sekvenskort eller man kan klippe billeder ud af en gammel

bog og fjerne teksten. Det er børnene, der fortæller historien. Vis dem et billede af gangen, og motiver dem til at fortælle, hvad der sker. Giv dem tid. Når de går i stå, viser i det næste billede og siger: Hvad sker der så?

Forholdsord:

Det er vigtigt for sprogforståelsen, at børnene har styr på begreberne og forholdsord. Her er en simpel leg, hvor man har legetøj og siger, hvad barnet skal gøre. Sæt løven ved siden af træet. Gem bamsen bagved træet osv. Man kan også bruge kroppen til at øve forholdsord. Stil dig ved siden af stolen, bagved stolen, ovenpå stolen, under stolen osv. Husk at bytte roller undervejs.

Talesten:

Ved at bruge en talesten ved middagsbordet, kan I øve barnet i at forstå reglerne for samtale og turtagning. Stenes sendes rundt til alle, og den der har talestenen kan fortælle om dagens oplevelser og de andre lytter. Det er også en god måde at få barnet til at fortælle, hvad de har oplevet i børnehaven i dag, og forældrene kan også fortælle, og dele deres oplevelser med børnene.

Rim:

Vi bruger rim fordi:

- Det stimulerer den lydlige opmærksomhed, så barnet bliver bedre til at skelne ordlyd og sætter fokus på ordets form
- Det er sjovt! Og kan derved motivere barnet til at ville mere
- Børn husker ord bedre, når det er forbundet med rytme

Forslag til aktiviteter:

- Rimlotteri
- Rimvendespil
- Rim/remser: stop ved de ord, der rimer/stop remsen og lad barnet gætte hvilket ord, der kunne være det næste (F.eks. "Nede i Fru Hansens kælder, kan man købe... ??")
- Hop rim (tegn billeder af ord, der rimer på fliserne og hop fra rim til rim)
- Rimjagt: find fysiske ting der rimer rundt omkring (kop/top, ske/ble, bog/tog, flaske/maske...)

Hemmeligposen

Det barn, som har hemmeligposen skal vælge en ting at putte ned i den.

De andre børn skal gætte, hvad der er i posen, ved at barnet fortæller en ting ad gangen om det i posen. "Det er blåt", "det er blødt", "det kan spises"

De andre børn rækker hånden op, hvis de vil gætte.

Vi øver sprog og kategorisering. Vi øver at lytte og give plads, og så øver vi at stille sig op foran de andre og være "på".

Gode råd til børn, der stammer:

Nogle børn har kortere eller længere perioder, hvor de stammer. Man kender ikke årsagen til stammen. Man kan ikke behandle stammen, men man kan gøre en særlig indsats i forhold til at støtte barnet. Dette kan logopæden give råd og vejledning om. Gode råd er blandt andet:

- Vise, at du har tid til at tale med barnet
- Holde øjenkontakt med barnet
- Fokuser på det, barnet gerne vil sige
- Tale åbent om stammen
- Tale med barnet om stammen i svære situationer. (Jeg kan godt høre det er svært for dig at sige lige nu...tungen driller lidt..)
- Undgå at afbryde
- Anvende enkelt sprog og korte sætninger
- **UNDGÅ** mange spørgsmål

Ofte aftager eller ophører stammen igen.

Fakta:

Stammen begynder typisk i 2-5 års alderen, og cirka 5 % af alle børn stammer i en periode i forbindelse med udviklingen af talesprog. 80 % holder op igen.

Det er ikke muligt at forudsige, hvem der bliver ved med at stamme, og hvem der holder op. Men følgende faktorer kan have indflydelse:

- **Arvelighed** (hvis andre i den nære familie stammer, er der større risiko for, at barnet fortsætter med at stamme)
- **Køn** (drengene fortsætter oftere end piger)
- **Stammens varighed** (Hvis barnet har stammet i mere end 5 år, er der ikke særlig stor chance for, at stammen forsvinder helt)
- **Alder** (Jo ældre barnet er, når stammen begynder, jo større er risikoen for at stammen bliver vedvarende)

Hvis I har brug for mere inspiration kan vi anbefale at bruge følgende link:

www.MinKusineMaria.dk

På Hillerød Bibliotek kan I låne sprogkufferter med forskellige temaer:

HUSK KVALITETSTID – GLEM MOBILEN:

